

Forum Artis ry kiittää tilaisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston

Yleisiä huomiota selonteosta:

Esitetyt päämäärät ja toimenpiteet ovat kannatettavia, mutta lähtökohtia ajatellen hyvin kunnianhimoisia, ja ne sivuuttavat nykytilanteen. Vaikka aikasykli on vuoteen 2030, koronakriisin aiheuttamat vahingot ja sen esiintuomat vinoutumat vaativat toimenpiteitä usean vuoden ajan. On luultavaa, ettei koronakriisi jää yksittäiseksi pandemiaksi, ja siksi se pitäisi sisällyttää paljon vankemmin agendaan. Erittäin kannatettava on selonteossa esitetty ajatus lisätä vuorovaikutusta eri toimijoiden ja päätöksentekijöiden välillä (s. 95). Jos ollaan kiinnostuneita demokraattisesta, tasa-arvoisesta yhteiskunnasta, siihen on sisällyttävä aitoa tiedonvaihtoa ja näkökulmien objektiivisesti arvottavaa vertailua. Samalla on otettava mukaan keskusteluun ne, joilla on kokemusta ja ruohojuuritason asiantuntemusta kustakin kysymyksestä, eli julkisia ja yksityisiä toimijoita edustavat järjestöt ja instituutiot. On otettava huomioon kulttuurin tila ja yhteiskunnallinen kehitys, eikä vain talouden ydinrakenne. On näennäisdemokratiaa, jos toisen ministeriön tai toimenpiteiden kohteiden ääntä vain kuullaan, muttei kuunnella.

Päähuomio:

Luovat alat on jätetty sivuun selonteossa, vaikka esimerkiksi Euroopan parlamentti on ohjeistanut, että EU:n elpymispaketista 2 % on suunnattava kulttuurisektorille ja luovalle teollisuudelle. Ei riitä, että yhdessä kohdassa (s. 53) mainitaan, ”hallitus tukee luovien alojen kasvua”, jos luovia aloja ei mainita lainkaan muualla selonteossa eikä niiden merkitystä taloudelle, yhteiskunnalle, viennille, kestäväälle kehitykselle ja digitalisaatiolle tunnusteta eikä niiden koronakriisissä kärsivää massiivista tappiota oteta huomioon. Matkailu, maatalous ja jopa marjanpoimijat nostetaan selonteossa erityisen tuen tarvitsijoiksi. Luovat alat ja kiertueille lähtevät taiteilijat ansaitsevat vähintään saman kohtelun. Selonteossa mainitut maailmanperintökohteet ovat samoin tärkeitä, mutta uusiutuva ja jatkuvasti kehittyvä kulttuuri syntyy ennen kaikkea elävien kulttuurintekijöiden mahdollisuudesta harjoittaa elinkeinoaan.

Huomioita kohtiin 8 ja 9

Puhuttaessa työelämän murroksesta, epätyypillisistä ansaintamalleista ja sosiaaliturvan aukoista luovat alat ovat erikoisasemassa, koska niille on tyypillistä yksinyrittäminen ja freelancer-työ, monien tulomuotojen rinnakkaisuus ja puutteellinen sosiaaliturva. Siksi näitä rakenteita uudistaessa täytyy parantaa myös luovien alojen verotuksen ja sosiaaliturvan räikeitä vikoja.

Suomi pienenä maana hyötyy satsaamisesta erikoisosaajiin ja pk-yrityksiin. Emme voi kilpailla ylikansallisten suuryritysten kanssa. Kannatamme sitä, että jättiyritysten toiminta olisi tiukemmin säädeltyä niiden ja liikkuvien pääomien verotus asianmukaista. Siten pk-yritykset, joihin keskittyy suurin osa innovaatioista, pääsisivät aidosti kilpailemaan markkinoilla.

Suomen kansainvälisessä toimijuudessa ja näkyvyydessä ovat avainroolissa olleet hyvin usein kulttuurialan erikoisosaajat: muusikot, tanssijat, kuvataiteilijat, muotoilijat, kirjailijat. Esimerkiksi Tove Janssonin taiteellinen työ on edistänyt Suomen näkyvyyttä ja kuuluvuutta merkittävästi maailmalla. Näkyvyys johtaa mahdollisuuksiin toimia, vaikuttaa ja verkottua. Luovat alat ovat luonteeltaan superinnovatiivisia. Pelkkään välineistöön eli teknologiateollisuuteen keskittyminen on virhe, koska tällä alalla suuret valtiot menevät pienen ohitse. Sisällöt ovat uniikkeja ja niitä voidaan luoda pienemmin resurssein.

Taiteen ja kulttuurin sisällöt tuovat maailmaan merkityksiä, kriittistä ajattelua ja kommunikaatiota. Ne edistävät psyykkistä hyvinvointia ja suvaitsevaisuutta. Niiden kouluopetusta ei saa leikata. Meillä ei ole liioin varaa tinkiä hyvästä ja monipuolisesta lukutaidosta maailmassa, jota hallitaan verbaalisella viestinnällä

ja nopeasti vaihtuvilla mediamielikuvilla. Luovat alat ovat myös se välttämätön aluskasvillisuus, josta muut alat ja talous saavat käyttövoimaa: tarinoita, kuvastoa, musiikkia, uusia ideoita.

Taiteen tutkimuksen koulutuksen rahoitusta, opetusta ja työtehtäviä yliopistoissa ei saa enää supistaa, vaan niille on suotava sen tarvitsemat resurssit. Akateeminen tutkimus on tärkeä osa taiteen struktuuria.

Huomioita kohtiin 12, 13 ja 17

On kannatettavaa monin toimin tukea siirtymistä uusiutuviin energianlähteisiin. Digitaalisuuden varaan rakennetun jakamistalouden ekologinen perusta tulisi kuitenkin tutkia tarkkaan. Tällä hetkellä digitalisointi ei toimi säännönmukaisesti kestävän kehityksen ehdoilla.

On globaalisti havaittu, että metsien rajoittamaton hakkaaminen puutavaran tuotannon vuoksi tai maa- ja karjatalouden tarpeisiin tuhoaa hiilinielut. Ei voi tuudittautua uskoon, että Suomen metsät ovat immuuneja tuholle. Tarvitaan perusteellista asenteiden muutosta ”metsänhoidossa”. Selonteko ei kyllin voimallisesti puutu asiaan: ei riitä, että keskitytään hoitamaan vanhoja suojelualueita ja ajatellaan muuta metsää ”talousmetsänä”, jota voi vapaasti hakata millä menetelmällä tahansa. Kaikkea metsää pitäisi suojella, niin kauan kuin meillä sitä on.

Osiassa 17 mainitaan kuusi ministerityöryhmää, joissa selonteon edellyttämiä toimia hahmotellaan. Luovat alat ja kulttuuri kuulunevat työryhmään ”osaaminen, sivistys ja innovaatio”. Nämä termit eivät saisi tarkoittaa, että suunnitelmat ja resurssit kohdistetaan vain tekniseen koulutukseen ja tuotantoa tukevaan tutkimukseen. Innovaatiot vaativat pohjakseen perustutkimusta ja vapaata ajattelua. Sivistyksen ytimessä ovat ihmistieteet ja kulttuurialat. Sivistystä ei synny ilman elinvoimaista ja vahvaa kulttuurisektoria.

Helsingissä 10.2.2021

Forum Artis ry